

Науковий керівник:** старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Несстерчук Лілія Петрівна

Броніч М.Р.

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СТАН ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В УСРР

Тема дослідження зумовлена тією обставиною, що завдання побудови правової держави, процес демократизації суспільства, проблеми зміцнення законних прав громадян вимагають нового підходу до діяльності інституту адвокатури та адвоката-захисника у судочинстві. Проблема взаємовідносин адвокатури з державною владою у світлі забезпечення справедливого судочинства завжди викликала і продовжує викликати дискусії та спори щодо її місця у здійсненні правосуддя.

Сьогодні інститут української адвокатури стоїть перед нагальною потребою визначення нових векторів подальшого розвитку, що обумовлено загостренням політичної ситуації, рядом зовнішніх загроз та внутрішніх ризиків, погіршенням соціально-економічних показників у країні, трансформацією правової системи. Надбання адвокатської спільноти наприкінці XIX – початку XX століття були повністю відкинуті, коли з встановленням радянської влади корпорацію присяжних повірених було ліквідовано відповідно до Декрету №1 «Про суд» від 24 листопада 1917 року.

Коли радянська влада остаточно утвердилася на українських землях, почалося остаточне знищення основ права, скасування судів, прокуратури та адвокатури. З'явилося нове джерело права – революційна правосвідомість, застосовувалася позасудова розправа, адже свавілля стало державною політикою. В умовах, коли невизначеність форм організації судового захисту, а бути захисником чи представником у справі дозволено фактично кожному, адвокатура як самостійний інститут не могла існувати.

Радянська влада розглядала адвокатуру як ворожу силу, тому що обслуговувала інтереси буржуазії та була пов'язана із ними матеріальними інтересами. Як наслідок, і адвокатура зустріла вороже перемогу радянської влади. Присяжні повірені вважалися потенційними ідеологічними ворогами, а зміни в адвокатурі були спрямовані на те, щоб адвокати не були фінансово залежними від клієнтів. Головною метою держави у цей час було сформулювати нову ідеологію, розірвати зв'язок між адвокатом та його клієнтом, створити

умови для повної втрати адвокатом зацікавленості і обов'язку твердо обстоювати та представляти інтереси громадянина.

Положенням «Про народний суд» від 30 листопада 1918 року було встановлено, що для сприяння суду у справі для найбільш повного з'ясування всіх обставин, що стосуються інтересів обвинуваченого або сторін, що беруть участь в цивільному процесі, при повітових чи губернських виконавчих комітетах рад, повинні засновуватися колегії захисників, обвинувачів і представників сторін у цивільному процесі. Членам колегії встановлювалася заробітна плата в розмірі окладу, оплачуваного суддям. Крім зазначених обвинувачів і захисників, у судових дебатах могли приймати участь один обвинувач і один захисник з присутніх на судовому засіданні осіб. Колегії були єдиними для громадських обвинувачів і громадських захисників. Відколи були організовані колегії активно проводилася кампанія із забезпечення працівниками, які були прибічниками більшовизму – комуністами. Слід зазначити той факт, що при прийомі перевага надавалася вихідцями із робітників і селян. Члени колегій обиралися у повітах виконкомами з числа громадян, які відповідали умовам, що були встановлені для виборців, а в містах – міськими радами.

Щоб захистити себе, особа могла запросити будь-кого (необов'язково з колегії правозаступників), хто користувався політичними правами, або просити про це трибунал, який надавав йому такого з колегії правозаступників. Крім того, обвинувачуваний міг бути захисником із числа осіб, присутніх у залі суду. Вперше право бути захисником було надано жінкам, які до 1917 року такого права були позбавлені. З часом більш чітко розмежовуються функції обвинувачення і захисту, врегульовуються питання про заробітну плату членів колегії правозаступників, звужується, а потім і ліквідується допущення безконтрольного захисту в судах. Кількість адвокатів в Україні почала поступово збільшуватись. У 1920 році правозахисників налічувалося 365, а в 1921 році їх вже було 557. У 1921 році була прийнята постанова РНК УРСР про розширення мережі юридичних консультацій, яких на той період існувало понад 160. Члени колегії правозахисників виступали лише по найбільш складних кримінальних справах, підсудних трибуналу. Іншу юридичну допомогу (досудова підготовка, збір доказів у справі, складання необхідних процесуальних документів тощо) громадянам надавали колишні присяжні повірені, присяжні юрисконсульти та інші особи, що нелегально займалися адвокатською практикою [1, с. 75-95].

З роками адвокатура переросла у щось набагато інше. Сьогодні вона більш організована, щоб надавати більше допомоги більшій кількості людей у всьому світі, які не мають нікого, хто має достатньо повноважень, щоб допомогти їм. Адвокатура стала глобальною відповідальністю, а не місцевою, і потребує більше фінансування, більшої політичної підтримки та більше влади, щоб стати чимось ще більшим [2].

Історія взаємних відносин адвокатури та радянської влади до отримання Україною незалежності свідчить, що намаганням гілок державної влади було «одержавити» цей правозахисний інститут та зацікавити діяти в інтересах державної влади. Десятиліттями держава підтримувала чисельність адвокатів на низькому рівні, контролювала діяльність адвокатів шляхом обліку справ і стежачи за їх поведінкою у залі суду. Однак за радянських часів адвокатура завдяки формуванню колегій адвокатів по територіальному принципу на основі адвокатського самоврядування та можливості впливати на підбір з резерву кандидатів на професію адвоката, що у своїй більшості унеможливлювало прийняття до лав адвокатів «випадкових» людей, виборола належне їй місце в правовій системі радянської України та досягла якісного професійного досвіду правозахисної роботи та високого авторитету в суспільстві сьогодні [3, с. 14].

Список використаної літератури:

1. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях: навч. посіб. / Н. М. Бакаянова, О.О. Храпенко. Одеса : Юридична література, 2016. 216 с.
2. The history of advocacy. URL: <https://borgenproject.org/history-advocacy/>
3. Становлення та розвиток адвокатури у радянській Україні (1919-1939 рр). *Митна справа*. № 5 (101). 2015. С. 8-14.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат ***Джабурія Олена Олександрівна***

Ваньчак М.В.

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДВОКАТСЬКА ЕТИКА: ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

Історія адвокатури з перших відомостей про її зародження містить положення про адвокатську етику, яка охоплює питання сумлінності виконання своїх професійних обов'язків, прийняття і виконання доручень, гонорару, взаємовідносин з владою, корпоративної підтримка та ін. У праці Платона «Закони» була передбачена смертна кара за «безчесний виступ адвоката в суді». У стародавній Греції та Римі щорічно призначали 10 адвокатів у кримінальних і цивільних справах для захисту бідних проти багатих, а також вдів і сиріт. За відмову від виконання зазначених